

Vorbereidingsopdracht spirituele zorg

Levensverhaal van een patiënt

Inleiding: Palliatieve zorg is per definitie patiëntgerichte zorg. Daarvoor is het nodig om tijdens het zorgproces een goede vertrouwensband op te bouwen met de cliënt. Daarnaast zorgen de vier dimensies van palliatieve zorg voor het holistische karakter (IKNL, 2017). De definitie van Palliatieve Zorg noemt spirituele zorg als essentieel onderdeel van de zorg voor patiënten en naasten. De IKNL landelijke richtlijn van Zingeving en spiritualiteit (2018) benadrukt het belang van deze dimensie, maar ook de complexiteit en multidimensionaliteit van spiritualiteit.

Toch blijkt de spirituele dimensie nog achter te blijven in de palliatieve zorgverlening en wordt het soms als moeilijk ervaren om deze dimensie bespreekbaar te maken, door meerdere soorten zorgverleners (Gijsberts, 2019). Dit terwijl zij allen aandacht zouden moeten hebben voor spiritualiteit als intrinsiek onderdeel van palliatieve zorg (IKNL, 2017). Een gemiste kans dus voor patiënten en naasten en zeer zeker ook een gemiste kans voor professionals werkzaam in de palliatieve zorg.

Leerdoelen: Na deze opdracht heeft de student...

- Inzicht in de spirituele dimensie
- Gesprekstechnieken kunnen toepassen bij een zorgvrager in de palliatieve fase
- Inzicht in het patiëntensysteem rondom een zorgvrager in de palliatieve fase
- Geleerd om een patiëntgerichte aanpak te gebruiken in gespreksvoering.
- Geleerd om een vertrouwensband op te bouwen met een zorgvrager in de palliatieve fase.

Motivatie opdracht: Deze opdracht zorgt ervoor dat zorgverleners praktisch aan de slag gaan met gesprekstechnieken om deze dimensie bespreekbaar te maken om zo ook de meerwaarde ervan te ervaren in de patiëntgerichte zorg.

Zoals de titel al aangeeft willen we aan de hand van levensverhalen van patiënten het belang van geestelijke zorg blootleggen. Daarnaast zullen de gesprekken een opening bieden voor inzichten in wat jij als zorgverlener kunt dragen in die spirituele dimensie. Dit willen we niet vormgeven middels een college over wat nu bedoeld wordt met spirituele zorg maar we willen jullie ervaringen delen aan de hand van levensverhalen van patiënten. Dus echte verhalen van jullie patiënten.

Opdracht: Levensverhaal van een patiënt

Werkwijze Levensverhaal: Beschrijf aan de hand van een interview dat je afneemt bij een patiënt het levensverhaal van die patiënt. Start vanaf het moment dat er sprake is markering van de palliatieve fase en er sprake is van proactieve zorgplanning. Het levensverhaal dient dus te gaan over aspecten die te maken hebben met deze nieuwe levensfase. Daarbij wordt de aandacht specifiek gericht op de spirituele dimensie, en de zaken die de patiënt en zijn naasten ervaren binnen deze dimensie.

Let op, het is de bedoeling dat je een gesprek aangaat over de spirituele dimensie. Het moet geen vragenvuur worden. De volgende vragen kunnen je *helpen* in het gesprek:

- Wat betekent deze levensfase voor hen, welke vragen en gevoelens spelen er?
- Kan men hier gemakkelijk over praten? Met wie?
- Zijn er zaken die nog afgerond dienen te worden?
- Zijn er zaken die men moeilijk kan loslaten?
- Wat betekent spiritualiteit voor hen?
- Speelt zijn/haar levensbeschouwing een rol? Zijn er andere krachtbronnen waar men in deze fase op kan terugvallen?
- Is er onrust, angst, of juist acceptatie?
- Wat zijn hun verwachtingen in deze levensfase?

Maak bij deze opdracht gebruik van de bekende gesprekstechnieken (LSD, OMA, NIVEA, DIK, etc.). Van de casus moet enkel benoemd worden: de leeftijd, maatschappelijke status, diagnose en hoe lang de patiënt al in zorg is. Het is aan jou hoe je het gesprek wil uitwerken, maar het mag niet langer dan 2 A4 zijn. Zorg ervoor dat in de uitwerking vooral de kern van het gesprek hierin naar voren komt in de vorm van een levensverhaal. Het moet dus geen opgesomde casus zijn.

Belangrijke voorwaarde om aan te voldoen, is dat de patiënt toestemming geeft voor het gesprek dat je aangaat en het opschrijven van het levensverhaal.

Werkwijze Reflectie: Naast het opschrijven van het levensverhaal, wordt er ook een reflectie op jezelf als zorgverlener gedaan. Deze reflectie mag volgens een methodiek (STARR of cirkel van Korthagen), maar dat hoeft niet. De reflectie wordt gedaan naar aanleiding van het gesprek dat je hebt gevoerd met de patiënt en is maximaal 1 A4 lang. *Helpende vragen* voor deze reflectie kunnen de volgende zijn:

- Hoe ben jij het gesprek ingegaan, en hoe is het uiteindelijk gelopen?
- Wat deed het gesprek met je, welke gevoelens heb je daarin ervaren?
- Welke inzichten kreeg je door het gesprek?
- Heb je het gevoel dat je zicht hebt gekregen op wat er werkelijk speelt?
- Hoe ga je de zorg voor deze patiënt aanpassen, nav dit gesprek?
- Waarvan was je onder de indruk, wat waren dingen die je nog niet wist?
- Wat vond je moeilijk, en wat ging je juist makkelijk af?
- Wat neem je mee van deze ervaring, wat ga je nu anders doen?
- Wat wil je delen met je collega's, welke rol wil je hierin nemen?

De uitwerkingen zijn een rijke verzameling van jullie persoonlijke verhalen van patiënten en jullie reflectievragen, en kunnen als input gebruik worden voor verdere lesmomenten.

Mail je uitwerking (max 3 A4 in totaal) als een PDF Bestand uiterlijk ...naar:

Succes met de uitwerking, mede namens .....

Bronnen:

- Gijsberts, M. (2019). Nieuwe richtlijn zingeving en spiritualiteit in de palliatieve zorg: Wat kan die betekenen voor de specialist ouderengeneeskunde? *Tijdschrift voor ouderengeneeskunde*, 2019(2), 34-40
- Integraal Kankercentrum Nederland/Palliactief. (2017). *Kwaliteitskader palliatieve zorg in Nederland*. Geraadpleegd via: https://www.iknl.nl/docs/default-source/palliatieve-zorg/kwaliteitskader-palliatieve-zorg-nederland_iknlpalliactief_14september2017.pdf?sfvrsn=0
- Integraal Kankercentrum Nederland/Pallialine. (2018). *Richtlijn Zingeving en spiritualiteit in de palliatieve fase*. Geraadpleegd via: <https://www.pallialine.nl/zingeving-en-spiritualiteit>